

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 552.

UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisanim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu štev. 13.633.

Spectator:

„Albion“ na jadrano.

Te dni bo prispela v naša jadranska pristanišča velika flotila angleškega vojnega brodogradstva pod poveljstvom vice-admirala sir Keys-a, in v plovnem načrtu, ki so ga bili priobčili beograjski listi, je predvideno, da bodo angleške edince vrgle svoja sidra v Dubrovniku, Šibeniku, Splitu in — Boki Kotorski. Iz gornjega razporeda je razvidno, da ne gre morda za majhen slučajen poset naši liputanski mornarici, marveč za jadransko demonstracijo par excellence. Da Angležem v prvi vrsti ne gre za to, pokazati nam Južnim Slovanom gibčnost svojih pomorskih orjakov, je izven dvoma. In naše dalmatinsko prebivalstvo, ki so ga nettunske konvencije in mlačnost narodne skupščine že dovolj naučile potrpljenja v razdvojenosti, bo to demonstracijo z nadvse prisrčnim sprejemom angleških mornarjev na jugoslovnski obali obdalo z atmosfero, v kateri se splitskim eksponentom neke jadranske velesile ne bo dale mirno dihati.

Angleška demonstracija na Jadranu je — da preidem k pravi temi — logična posledica politike, ki jo je s posebnim oziranjem na Sredozemsko morje inagurirala imperialistična Italija. O, Mussolinijev pogled ni bil vedno uprt na Brenner in naš Snežnik! Ko se je letos peljal — pionir nove civilizacije — na afriških tleh — v svojo Tripolitanijo, se mu je stemnilo lice: tam ob desni je ugledalo njegovo oko tisti madež na laški karti Sredozemskega morja, ki ga je treba (tako je že pisal rimski tisk) slej ali prej v interesu Velike Italije izbrisati. To je Malta, za Gibraltarjem druga najjačja operacijska baza Velike Britanije. Toda Malta je integralen del angleškega posestva; kdor bi se zdrznil, dirati v ta otok in malodane suverene pravice onotnega guvernerja, bi tvegval pravcati casus belli.

S »paktom prijateljstva«, ki sta ga bila sklenila Momčilo Ninčič in Benito Mussolini, so zrasla fašistovska drevesa ob jadranski obali preko dovoljene višine. Anglija — in njena diplomacija je menda edina, ki se more meriti z italijansko — je spoznala vso težino mednarodne situacije na Jadranu, zato ji je sedaj na tem, da z mornariško demonstracijo pokaže Italiji, da se Jadran (vsled krivega tolmačenja fašistovskega tiska) ne sme označevati »mare nostrum«, kajti Jadran — tako bodo v svoji mogočni onemelosti govorili angleški dreadnoughti — je mednarodno morje, dostopno vsem in ne samo enemu narodu.

Angleška demonstracija na Jadranu pa bo silno mučna za g. Ninčiča, ki pač ne bo mogel prekrizati nobenega računa, ki se slučajno ne ujema s kardinalnimi točkami laško-jugoslovanskega »prijateljstva«. Mučna radi tega: lahko je bilo v Splitu zabraniti demonstracije proti Italiji. Zelo težko ali pa nemogoče pa je, zabraniti sprejemne manifestacije ob prihodu angleškega brodogradstva. Je paradoksalna, a vendarle jasna resnica: Navdušenje dalmatinskih Jugoslovancev za veliko zavezništvo Veliko Britanijo bo najlepši demant netunskih konvencij, bo pa obenem tudi krepak »Stojte, naslovljen na g. Mussolinija in njegovo diplomacijo, ki je te dni v duhu Machiavellija doživela svojo največjo povojno zmago.

Stjepan Radić zopet govori

DALMACIJA ZA ST. RADIĆA.

Split, 5. julija. Predsednik Hrvatske seljačke stranke Stefan Radić je bil na vsej svoji poti od Metkovića do Splita, kamor je prišel navdušeno pozdravljen. V posameznih krajih so se zbirale množice ljudstva in ga slovesno sprejemale. V mnogih krajih na svoji poti je Radić imel govore.

Med Metkovićem in Vrgovcem se je Radić ustavil najprej pred selom Veliki Prelog in tam začel govoriti. Rekel je, da bo morala biti prva dolžnost sedanje vlade, da pride Dalmaciji na pomoč s kreditom kakih 100 milijonov dinarjev. Ta denar se bo uporabil za osušitev Vrgorškega jezera in celega neretvanskega okoliša.

Ob velikem navdušenju je Radić došel v Vrgorac, kjer so ga pričakali z godbo in zastavami. Pozdravil ga je seljak načelnik Grgin. Dalje ga je pozdravilo več mladeničev, ki so bili oblečeni v staro vrgorško narodno nošo in so Radiću potem tvorili častno četo. V spremstvu množice ljudstva je Radić došel na trg, kjer je bil postavljen govorniški oder. Ob navdušenem vsklikanju in pritrdjevanju je Radić začel govoriti. On ne prinaša nikakih obljub, temveč hoče samo poročati, kaj dela vlada, da pomore Dalmaciji. Nesreča je to, da gosposke stranke ne stojijo na krščanskem temelju. Gospoda se je pod Avstrijo vojevala. Toda svetovna vojna je dokazala, da se brez seljakov in delavcev ne da živeti. Naš seljak je v vojni spoznal, da je on prvi v državi. Ta zavest je pripravila seljaka do tega, da je uvidel, da mora biti složen. Ta zavest je tudi zedinila vse Hrvate v vseh krajih.

Hrvatska seljačka stranka je imela z Beogradom veliko pravdo. Kasneje je stranka ponudila Srbom roko, hoteč doseči, da se bodo spoštovali zakoni, da bodo mogli uradniki izvrševati zakone, da se bo človeško postopalo in da se bo vlada brigala za ljudstvo.

V kratkem času mora biti sprejet občinski zakon. Narodu je treba najprej zagotoviti dobro in počestno upravo. Bivši finančni minister Stojadinović ni bil za seljaško politiko, sedanji finančni minister dr. Perić pa to politiko prav pojmuje.

V vladi se je bilo treba boriti, da se je državi priznal tudi seljaški in hrvatski značaj. Nj. Vel. kralj je bil takoj tega mišljenja. Nekateri srezki poglavarji smatrajo, da je sporazum igra, ne vedo da ostanemo mi naprej Hrvatje in da je naša država seljaška. Sedaj ne more več biti druge politike in tudi nobena vlada ne more več biti brez Hrvatov.

Nesreča je bila za Dalmacijo že za časa Avstrije in je še sedaj, da ni bilo nobene vlade, ki bi se za Dalmacijo brigala. Tudi sedaj še nimamo čisto prave vlade. Glavna stvar je, da hrvatska misel preleti vso našo državo od Subotice in Ljubljane do Boke Kotorske in do dalmatinskih otokov. Sedaj je hrvatsstvu v Dalmaciji zagotovljeno, da se more razvijati. Seljaštvo postaja prvi činitelj v državi. Pri prihodnjih volitvah bo Hrvatska seljačka stranka postavila okrog 300 kandidatov. Med njimi jih bo okrog 100 izmed gosposke in inteligence, ki pa se bo prej preresetala. V parlament bo prišlo kakih 20 do 30 poslancev izmed gosposke, okrog 70 pa bo seljakov. Potem

bo imel seljak večjo moč v parlamentu in v vladi.

Glavno bitko je seljaška stranka že dobila. Zdej pa je treba delati. Brez nas se ne more sestaviti nobena vlada. Hrvati bodo odslej sami odločali o svoji usodi: Hrvatski narod mora priti do blagostanja, k čemur naj pripomore državna uprava. Spoštovati se mora volja naroda. Proti narodu v Dalmaciji ne smejo delati »ne poglavarji ne žandarji«. Politika Hrvatske seljaške stranke je politika vlade narodnega sporazuma. Sedaj je treba čuti tudi glas Hrvatskega Primorja in glas Hrvatskega Zagorja. Dalmacija mora biti biser naše države.

V kratkem času morebiti že v dveh mesecih, bo Radić zopet prišel v Dalmacijo; a ne samo on, temveč tudi nekateri ministri bodo morali priti, da vidijo na licu mesta to težko stanje, v kakršnem se nahaja Dalmacija. Poskrbeli bodo, da se Dalmaciji takoj pomaga.

Ko je Radić končal, so govorili še poslanci Matijević, dr. Pernar in Trnjar. Nato je bil shod zaključen. Radić je odšel v hotel »Braća Matijević«, kjer je bil banket. Pri banketu je govorilo več govornikov. Med drugimi je spregovoril tudi neki musliman iz Ljubuškega, ki je rekel, da ves okraj ljubuški gleda na Radića kot na svojega voditelja in rešitelja.

Po banketu se je Radić z avtomobilom odpeljal proti Makarski. Na poti do tje so ga slavnostno sprejeli v krajih Grabljine in Kožice. Pričakale so ga množice kmetov in se mu pritožile zaradi težkega stanja, ki vlada v teh krajih. Diven moment je bil v Gornjih Kožicah, kjer je nekaj starih ljudi popadalo pred Radićem na kolena in ga prosilo, naj jim pomaga, ker žive v strašni bedi.

Tu je Radić imel govor in naglasil, da je prišel hrvatski narod v tak položaj, da lahko sam sebi pomaga. Vladna prva dolžnost je, da reši ta narod. Posebno lepo so Radića sprejeli v selih Podgorje in Tučeti. V obeh krajih je Radić govoril in povdarjal, da je Dalmacija sedaj dobila v vladi sporazuma, v kateri so tudi Hrvatje, tako vlado, ki pojmuje važnost Dalmacije in njene potrebe, posebno ekonomske. Radić je pojasnjeval narodu nettunske konvencije in rekel, da se te ne bodo prej izglasovale, predno ne bo sprejet zakon o agrarnih odnosih v Dalmaciji, ki bo rešil mnoga važna vprašanja.

Narod je bil z Radićevimi pojasnili zelo zadovoljen. Radić se je nato odpeljal naprej v Makarsko, kjer je bil istotako zelo svečano sprejet. V Makarski se je Radić ustavil pred hišo načelnika Klarića. Iz avtomobila je začel Radić zopet govoriti. Naglašal je hrvatsko mesto Makarske. — Za tem je bila v hiši g. Klarića zakuska. Tu je Radić tudi prenočil. — V nedeljo precej zgodaj je imel Radić veliko zborovanje na Poljani blizu kopališča. Na shod je prišlo mnogo delegatov iz okoliških krajev. V celem je bilo navzočih okrog 5000 ljudi. Shod je otvoril načelnik Klarić, ki je povdarjal, kako je ljudstvo že davnej želelo videti Stefana Radića.

Radić je v svojem govoru, ki ga je potem imel, najprvo govoril o seljaškem pokretu v posameznih državah, kakor n. pr. v Veliki Britaniji in o prizadeva-

nju posameznih slojev, da se bojujejo za svoj obstoj. V Srbiji je to potrebo že pred l. 1870 sprevidel Svetozar Marković in je skupno s Pašićem in z drugimi delal na to, da je tudi v Srbiji ustanovil seljaško stranko. Pozneje pa se je v to stranko natrpalo mnogo gospode, ki je popolnoma spremenila prvotni značaj stranke, tako, da ona ni več to, kar bi morala biti. Medtem pa je nastala Hrvatska seljačka stranka, ki je danes zbrala okrog sebe ne samo Hrvate, temveč tudi srbski in slovenski seljaški narod. V Dalmaciji kjer je ogromna večina Hrvatov se niti enemu Srbu ni nič slabega pripetilo, med tem ko so bili Hrvatje od beograjskih vlad strašno preganjani. Beograd pa nima druge oblasti kakor ono, ki izhaja iz naroda. Tudi naša država nima drugega izvora kakor iz naroda. Narod si mora biti pa v svesti, da je temelj države. Naša hrvatska inteligenca ni prav precenila važnosti seljaškega pokreta. Danes je ta seljaški pokret popolnoma prevzel ves hrvatski narod, ki je po svoji največji stranki vstopil v vlado in slednjič vendar začel delati na preporodu.

Radić je odšel nato v Omiš, kjer je tudi govoril. Iz Omiša se je odpeljal v Split, kamor je prišel okrog 8. Povojsko je bil kakor preje najsvečaneje sprejet.

JUGOSLOVENSKI NOVINAR OD GRKOV UBIT.

Beograd, 5. jul. Včeraj je »Jugoslovnsko novinarsko udruženje« prejelo brzojavno obvestilo, da je bil v soboto zvečer okrog 8. umorjen od grških plačancev direktor Svetozar Hadžipopović. Dobil je štiri strele.

MI IN GRČIJA.

Beograd, 5. julija. Med predsednikom grške republike Pangalosom in med našim poslanikom v Atenah Panto Gavrilovićem bi bilo imelo priti do sestanka, kjer bi sodeloval tudi naš rimski poslanik Balugdžić. Povod in svrha tega sestanka je bil, vplivati na Grčijo, da se rešijo nekatera sporna vprašanja med njo in med Jugoslavijo. Posredovati bi morala pri tem Italija.

Do tega sestanka pa ni prišlo. Vzrok je bil brzokone ta, ker še niso ratificirane nettunske konvencije.

Zaradi tega so se začele priprave za direktna pogajanja med našo državo in Grčijo brez kakega posredovanja Italije. Kako se bodo ta pogajanja razvijala, še ni mogoče reči, ker se Grčija še vedno upira sprejeti naše upravičene zahteve. K temu je prišel sedaj še umor Hadžipopovića, zaradi katerega bo, kakor se sme pričakovati, naša vlada napravila v Atenah odločne korake.

ODKRITA KOMUNISTIČNA ZAROTA V ITALIJI.

Rim, 5. julija. Rimska policija je v neki ulici odkrila komunistično organizacijo, ki je imela shranjenega pri sebi precej orožja in streliva. Izvedle so se takoj mnogoštevilne preiskave pri članih te organizacije. Pri njih so našli mnogo kompromitirajočih listin. Iz zaplenjenih spisov se vidi, da je organizacija bila v službi tretje internacionale. Aretirani so bili trije glavni komunistični agitatorji in dva komunistična poslanca, ki so bili vsi takoj izrobeni sodišču. Obtoženi so, da so pripravljali zaroto proti varnosti države.

Lord Grey of Fallodon.

(Iz njegovih memoarjev.)*

Sir Edward Grey, zunanji minister Anglije v letih 1906—1916, od 1. 1916 član zbornice lordov pod imenom Viscount Grey of Fallodon, je izdal svoje spomine, ki se nanašajo na eno najvažnejših dob svetovne zgodovine, na tista leta evropske politike, ko so se zbirali oblaki, ki je iz njih treščil vihar svetovne vojne.

Sir Grey je Anglež od škotske meje; rojen v mlajši liniji ne prebogatih rodovine Greyev, vzgojen bolj puritansko, skromen v svojih potrebah in nedotakljiv glede poštenja in časti. On je bil središče, okrog katerega se je sukala usoda milijonov v poslednjih urah neravnega miru neposredno pred izbruhom splošnega požara leta 1914. Njegova beseda je takrat pomenila odločitev na tehtnici narodov. Zato pa imajo njegovi spomini izredno važnost in interesantnost.

Sir Grey je postal politik takorekoč nehote in proti svoji volji. Njemu ni bilo za javno udejstvovanje, ljubil je sport, lov in ribolov, živel je na domačem posestvu v Fallodonu, njegov oče je bil častnik, stari oče mu je bil pa parkrat minister v Gladstone-ovi vladi. Nekega dne je Grey predsedoval lokalnemu liberalnemu zborovanju v mestecu Alnwick in sicer z izredno spretnostjo in velikim govorniškim uspehom — izvoljen je bil za poslanca s 23 leti in dasi nerad, se je moral ločiti od domačih polj in vodã ter oditi v London. V mirno domačijo se je hotel zopet stalno vrniti pozneje, ko mu je umrla žena in prijatelji so ga le s težko pregovorili, da se ni odpovedal politiki. Kot pravi Anglež je zapustil vsako soboto London in odhajal do pondeljka na deželno življenje dva dni kmečko življenje in loviti some ali postrvi. Ko je postal minister, je zapuščal London samo čez nedeljo, toda ta počitek mu je bil svet, šel ga je uživati celo usodno nedeljo 26. julija 1914. Posebno je spoštoval eno spomladansko nedeljo v letu: Ko so zazelenele bukve in nikdar ni mogel pozabiti, da mu je to edinstveno nedeljo nekega leta pokvaril sultan Abd-ul-Hamid z neko državno zadevo, radi katere je moral ostati v Londonu.

Zanimivo je, da je državnik, ki je popeljal Veliko Britanijo proti Nemčiji, bil ob začetku svoje kariere bolj na strani Nemcev kot pa Francozov. Ko je vstopil 1. 1892 prvič na pozorišče kot državni podtajnik, se je nagibala angleška politika očividno na stran trozveze (Nemčija, Avstrija, Italija). Francija je bila takrat ravnokar sklenila zvezo z Rusijo in med Anglijo in Francijo je pre-

* Twenty-five years, 1892—1916, by Viscount Grey of Fallodon. 2 vol. in — 8°, London, 1925.

til konflikt radi Sijama ter ozemlja ob zgornjem Nilu (Fachoda). Sir Grey je franc. nilsko ekspedicijo odločno označil kot »sovražna akta«. Te besede mladega politika-novinec so vzdignile po Evropi mnogo prahu in Francozi so Greya uvrstili med svoje nasprotnike. Toda Grey ni bil nasprotnik nikogar, vojna mu je bila vedno nekaj, proti čemur se je treba do skrajnosti upirati. In ko se je spor med Francijo in Anglijo 1. 1904 poravnal s posebnim dogovorom, je zapisal Grey, da bo štel ta dan, ko sta se sporazumela dva velika liberalna naroda, med svoje najlepše v življenju.

In s tem francosko-angleškim dogovorom se začno intrige Nemčije, ki so končno privedle do tega, da se je ta dogovor spremenil v »prisrčno antant« (entente cordiale), Nemčija ki ji je še 1. 1899 Chamberlain ponudil zvezo, pa je zaigrala vse. H. 1905 je sir Grey zunanji minister. Nemčija, ki na Chamberlainovo ponudbo niti odgovorila ni, se oborožuje bolj in bolj, vojna mornarica njena raste in že mesec dni po nastopu svojega novega mesta stoji Grey pred evropsko krizo: Berlin se vmeša v maroško vprašanje in ogroža francoske interese v Afriki. V tem času je zastopal Francijo v Londonu odlični diplomat Paul Cambon. In ta je prvi, ki je zastavil Greyu usodno vprašanje: Ali bo Anglija pomagala Franciji, če jo Nemčija napade —

V memoarjih opisuje Grey znameniti razgovor, ki ga je imel s Cambrom 10. januarja 1. 1906. Grey je znal slabo francosko, Cambro angleškega sploh ne, pač pa sta oba dobro razumela drug drugega jezika in sta ponavadi obravnavala med seboj vsak v svoji materinščini državna vprašanja. Ta dan je pa Grey hotel točnega tolmačenja in je k razgovoru poklical stalnega državnega podtajnika sira Thomasa Sandersona. Ko je Chamberu svoje vprašanje izrekel, je začel Sanderson nervozno tipati s prsti po kolenih in s to nezavestno gesto reagiral na težo francoskega vprašanja: Grey se je izognil vsaki obljubi, pač pa je dejal, da je njegovo osebno mnenje, da bi Anglija Francijo morala podpirati, če bi bila napadena, kajti Nemčija hoče brez dvoma razbiti dobro razmerje med Londonom in Parizom, ki je pogoj svetovnega miru. Cesar ni Grey hotel točno povedati Cambonu, to je pa odločno izjavil nemškemu poslaniku grafu Metternichu: če Nemčija napade Francijo, bo imela proti sebi tudi Anglijo. In to smer je v svoji politiki Grey ohranil do leta 1914. Nemška intrigantska diplomacija je postala zanj, ki je bil osebno jasev in odkrit, odurna; prišlo je do zveze z Rusijo. Vendar je kljub temu poskušal dobiti zvezo tudi z Berlinom. Toda Nem-

čijo je že pogнал na usodno pot krvi admiral Tirpitz, ki je forsiral povečanje vojne mornarice. Na ta način si je Nemčija ustvarila obroč sovražnikov sama in ko je ob aneksiji Bosne stopila na stran Avstrije, je bil ta obroč sklenjen. Razmerje med Anglijo in Nemčijo, ki ga je hotel Grey narediti v duhu miru in sprave, je postajalo od dne do dne neznošnejše. In ko je 1. 1911 Nemčija poslala svojo vojno ladjo »Panther« demonstrativno v Agadir, je moral tedanji kance-

lar Lloyd George glasno zaklicati v svojem govoru, da Anglija takega poniževanja ne bo trpela. Nemčija je morala odnehati, toda nje bes je rastle. Sir Grey se je trudil tudi po tem incidentu za zblizanje z Nemčijo. V miroljubnih namelih je šel v Berlin celo sam britanski vojni minister lord Haldane. Zaman! Francija in Anglija sta se nato začeli sami z naglico oboroževati, Izbruhnila je balkanska vojna 1. 1912. Turško cesarstvo je bilo zdrobljeno.

Agrarizem in teorija človeške družbo.

(Predavanje univ. prof. dr. F. Vebera.)

Vsak človek ima svoj življenski nazor, svojega ima matematik, zopet svojega zemljedelec itd. Svoj življenski nazor pa ima tudi vsaka doba in za njegovo presojo moramo vzeti tako široko gledišče, ki daje tej dobi njen karakter in ki je njeno temeljno gledišče. Osvetlino si rečemo s kratkim pogledom na prejšnje dobe.

V tem smislu moramo na zapadu doslej razlikovati tri glavne dobe: antično, srednjeveško in renesančno. Temeljno gledišče antičnega človeka je v tem, da se zavedno in nezavedno motri kot del prirode. Zato je izhodno ter temeljno vprašanje njegovega življenskega naziranja dano z razmerjem človeka do prirode. To dobo moramo imenovati dobo **prirodnega pojmovanja človeka**.

Z nastopom Kristusovim, oz. z njegovim naukom »vaše kraljestvo ni od tega sveta«, se začne druga doba, diametralno nasprotna antični. Dočim je antična doba postavila človeka v prirodo, ga je srednjeveška postavila izven nje in ni več — vsaj izhodno ne — urejala svoje težnje po človeškem razmerju do prirode, temveč po človeškem razmerju do Boga. Le ta vidik je bil izhodni in centralni pri vseh tedanjih vprašanjih. To dobo smemo zato pojmovati kot **metafizično pojmovanje človeka**. Od te dobe naprej ni prišlo takorekoč do današnjih dni nič več novega, temveč postavljale so se le vsakojake kompromisne variante prvih dveh dob. Tako je n. pr. humanizem neka srednja linija med antično in srednjeveško dobo.

Zdi se mi, da pomenja šele naša doba zopet posebno samoniklo in v tem smislu tretjo dobo v kulturnem smislu zapadnega človeštva. Temeljno vprašanje naše dobe je **socijalno vprašanje**. Najvitalnejši problemi sodobnega človeka se vsaj izhodno ne vrte več okrog razmerja človeka do prirode, človeka do Boga, temveč okrog razmerja človeka do človeka. Resnico rečenega občuti danes vsak omikane ali neomikane, bogatin ali revež takorekoč na lastni koži; isto resnico potrjuje tudi orisani dosedanji razvoj: Človek — priroda, človek — Bog in človek — človek. Vsekakor je torej, kakor pri

prejšnji, tako tudi pri današnji dobi problem človeka samega, vsled česar podamo najprej kratko strukturalno analizo tega bitja.

Ugotoviti je, da nahajamo v človeku vse, kar obstoji v ostalem realnem vesoljstvu, razen tega pa še neki značilni dodatki, ki bi ga kjerkoli drugje zaman iskali. Na človeku nahajamo anorganske, organske, končno pa tudi one duševne pojave, ki so značilni za živalstvo in ki izvirajo kot bomo videli — še zgolj iz instinktivnega značaja. V človeku pa nahajamo poleg te instinktivne duševnosti še tako duševnost, ki ga dviga nad prirodo in ki jo hočemo imenovati racionalno. To razliko naj kratko osvetli vsaj en primer. Mati ljubi svojega otroka, toda nekako vsiljeno, ne ve zakaj ga ljubi. Samaritan ljubi svojega bližnjega, a ne več instinktivno, temveč zavedno. Značilna primera sta tudi takozvana »Liebe aus Neigung« in zopet »Liebe aus Pflicht«. Prva ljubezen je instinktivna, druga racionalna, prvo moremo najti tudi pri živali, drugo samo pri človeku. Ta dihotomija pa velja za celokupno, za umsko (n. pr. miselna) nič manj kot za nagonsko (čustveno stremljensko). V strukturalnem pogledu je torej človek na eni strani po anorganskem, organskem in instinktivnem svojem duševnem ustroju reprezentant vsega realnega vesoljstva, pravcati mikrokozmos, po svojem racionalnem duševnem ustroju pa sega izven vse prirode. Je podoben drevesu, čegar korenine so v zemlji, čigar vrh pa v »nebesih«. Pri tem so še zanimivi zakoniti odnosi med orisanimi posameznimi sferami človeške strukture, namreč da predpostavljata vsaka višja vrsta pristojno neposredno nižjo: Racionalna duševnost predpostavlja vsaka višja vrsta pristojno neposredno organsko, organska pa anorgansko prirodno sfero.

Z ozirom na orisano temeljno stran naše dobe se vrnimo zdaj od strukture k sociološkemu vidiku, pri čemer se takoj vsiljuje dvojna možnost take socijalne grupacije. Tako so značilne socijalne ednice na eni strani kakor družina, plemo, narod, končno vse človeštvo, na drugi

Ivan Hribar:

Franju Šukljetu v spominsko knjigo.

Zmenil sem se pa za neko drugo akcijo Šukljeto. On je banko »Slavijo« začel napadati tudi v jaslarskem »Ljubljanskem Listu«. Takoj po prvem napadu sem stopil k baronu Winklerju, pri katerem sem energično protestoval proti taki pisavi lista, o katerem mi je znano, da stoji pod vplivom deželnega predsedstva. Dejal sem, da nimam nič proti temu, ako »Ljubljanski List« napada mene kot politika; da pa ne morem dopustiti, da se v napade upleta tudi banka »Slavija«, ki za moje politično delovanje ni odgovorna. Šuklje sam dobro ve, da je ta protest imel uspeh, kajti še istega dne je od deželnega predsednika dobil nalogo, da mora napade na banko »Slavijo« opustiti.

Posredovanje pri grafu Harrachu je prevzel grof Taaffe sam. Zahteval je, naj me banka »Slavija« postavi na cesto. Grof Harrach je to naznanil upravnemu svetu »Slavije«. Da so sedeli v njem Slovenci, bi bili morebiti pred ministrskim predsednikom zlezli pod klop; a sedeli so v njem Čehi, ki so bili navajeni dobro prevdariti, kakšna so naročila, ki prihajajo z Dunaja. Facit je torej bil, da je grof Harrach nekega dne prinesel grofu Taaffeju sporočilo, da bi me banka »Slavija« mogla še tedaj odpustiti iz službe, ko bi kaj nepoštenega zagrešil. Sicer pa da me varuje dosmrtna službena pogodba.

Toda s tem še stvar ni bila opravičena. Ne vem po čigavem prištevovanju — morda bi mogel to povedati Šuklje — je grof Taaffe par mesecev kasneje grofa Harracha prosil, naj me »Slavija« — če me že iz službe odpusti ne more — prestavi vsaj v Galicijo, češ, da ima vendar tam tudi generalni za-

stop. To je bilo konečno upravnemu svetu banke »Slavije« vendar preveč. Ker je sodil, da morajo vse mahinacije proti meni izhajati od deželnega predsednika iz Ljubljane, sklenil je poslati generalnega tajnika Františka Vlachy tjakaj, da deželnemu predsedniku Winklerju pojasni, da so neizpolnjive, češ, da me pogodba, ki jo imam z banko, varuje ne samo pred odpustom iz službe, temveč tudi pred prestavljanjem kamor si bode iz Ljubljane.

Skupaj sva šla z imenovanim generalnim tajnikom k baronu Winklerju. Ko je čul, zakaj gre, je bil v vidni zadregi. Zagotavljal naju je, da akcija proti meni ne izhaja od njega in da o korakih grofa Taaffeja nič ne ve, nikari že, da bi bil on dal iniejtivo zanje. Nasprotno, je dejal, da me visoko ceni kot jako delavnega moža in da bi ga celo veselilo videti me v deželnem zboru. Vpraša se sedaj samo, kdo je ministrskega predsednika grofa Taaffeja zapeljal k popisanim korakom. Jaz sem takrat generalnemu tajniku Vlachy označil Šukljeta za tega zapeljivca. Še danes sem istega mnenja.

Šukljetovala trditev, da mu je baron Winkler o meni dejal: »Tukaj na tem stolu je sedel in se pred menoj jokal, pa sem pomislil, da ima mož ženo in otroka. Sedaj pa imam to v zahvalo!« spada, kakor bo vsakdo po doslej povedanem sam uganil, v kraljestvo bajk. Preveč spoštujem spomin Winklerjev, ki se je ob odhodu iz Ljubljane tudi od mene, dasi svojega načelnega političnega nasprotnika, čegar taktike — kakor je dejal — ni odobraval, v čegar dobre namene pa veruje, prijazno poslovil, da bi ga smatral zmoeznega tako nizkote izmišljotine. Poznavajoč resnicoljubje Šukljetovala sodim o tej izmišljotini tako, kakor vem, da je edino prav.

Za presojanje razmer in oseb naj tu je mimgrede omenim, da mi je grof Harrach ne dolgo po teh dogodkih v krogih uprave ban-

ke »Slavije« slovesno ponudil bratovščino. Ta plemenita gesta velikega češkega rodoljuba in prijatelja slovenskega naroda me je ganila ne samo zato, ker mi je bila dokaz, da me mož čišla in uvažuje; temveč tudi zato, ker sem jo smatral za neko zadovoljščino. Ne vem če sem prav sodil, toda zdelo se mi je, da je grof Harrach na ta način hotel izraziti, kako malo so poznali njega, ko so se zanašali na njegovo pomoč pri podkopavanju moje eksistence. Odkrito priznavam, da sem tudi takrat občutil veselje, ko mi je pred več kot 45 leti nekega dopoldne takratni gimnazijski profesor v Novem mestu Fran Šuklje v Brunerjevi restavraciji ponudil bratovščino. Toda to veselje ni trajalo dolgo. Spoznal sem namreč kaj kmalu, da je Šukljetovala gesta bila dobro preračunjena. Jaz naj bi bil namreč tudi eden klinov ene lestve, po kateri se je gospod profesor bil namenil plezati kvšku.

Gospod dvorni svetnik Šuklje je silno učen, toda ne morem mu prihraniti očitka, da je v verskih resnicah neznanško slabo podkovan. Temu se ni čuditi; nekaj desetletij je že, odkar se je obširneje pečal s katoliško cerkvijo, to glavno predstaviteljico krščanstva med nami Slovenci. Pa še takrat ni na njej našel, da se trivijalno izrazim, ni dlake dobre. Zato se ni čuditi, da ne ve, da je po naukih katoliške cerkve izpoved tajna in jo vsled tega opravila — ne s skesanim srcem pred duhovnim očetom, temveč — koketno coram publico. Jemljotč na znanje njegovo izpreobnjenje in sedanjo globoko vernost njegovo, prihaja mi pri tem vseeno v spomin večkrat zapisana resnica, da nekatero ženske, ko izgube mladostne čare, postanejo spokorne Magdalene. Aplikacija je izključena. Saj Šukljetovala ni ženska, drugič pa tudi v mlajši dobi ni imel bogve kako zapeljivih čarov. Dokaz za to? Sam po sebi je dan. Kje so, ki še prisrezajo na one teze, katere je on v svojih mladih letih oznanjal?

Seveda ne smemo iz vida pustiti, da je bila očitna izpoved Šukljetovala naslovljena na gotova naslov. Iskati ga je v srebrni dvorani hotela Union, posredno pa v obširnih prostorih visokega poslopja ob Zmajskem mostu. Ali jo bodo tam umeli? In če jo bodo, ali imajo voljo in možnost dati mu, česar javni spokornih želijo? Chi vivra, verra.

Šuklje mi očitno dolgočasnost. Upam, da ga vsaj tale moj odgovor ne bode dolgočasil. Brez ovinka priznavam, da gre zasluga zanj — torej še ena k ostalim njegovim neštevilnim zaslugam — le njemu samemu.

Zbiranje suhega klasja po njeni Šukljetovali spominov je s tem zame končano. Na vsi famijo, ki je obsežena v njegovih besedah, da študi kot užpau v Ljubljani, ter kot poslanik in pomočni minister v Pragi, nisem mogel opustiti agentač, mu bo namreč dalo odgovor sodišče.

Ne morem si pa kaj, da bi svojega spisa ne zaključil z opisom dogodka, ki prav v bengalski svetlobi pokaže, zakaj je dvorni svetnik Šuklje vse svoje zarjavele topove proti meni spravil v pozolje. — Bilo je koncem 1. 1921 ali pa na začetku 1. 1922. Pri meni, takratnem pokrajinskem namestniku, se je zglasil nekega dopoldne dvorni svetnik Šuklje v zavedi Dolenjskih železnice. Nič manjša ni bila njegova želja, ko da vlada naše države razveljavi od avstrijske vlade provedeno podzavljenje Dolenjskih železnice in da te progje zopet izroči v last delniški družbi Dolenjskih železnice. Stvar mi ni bila tuja. Govorili so mi že o njej od druge, simpatičnejše mi strani. Kljub temu sem gospoda dvornega svetnika mirno in pazljivo poslušal, dasi je njegovo pripovedovanje bilo tako dolgozvečno, da ga gre za dr. Musilovo proggo, katere je tudi prav Šukljetovala iznajdba, radi katere seveda ne bo bolela glava njega, pač pa že bolj one, ki so založili denar za nje projektovanje. Ko mi pa v teku svoje zgovornosti s tako res-

pa vsi takozvani sloji. Ta dvojna delitev je pa za našo dobo tem važnejša, ker se danes v sociološkem pogledu motri vse zdaj po prvi, zdaj po drugi možnosti in to v časih v ljutem medsebojnem nasprotju. Na prvi pogled se zdi, da nimata ta dva socijalna činitelja nič skupnega. Upam pa, da bom lahko pokazal, kako ju preveva en sam princip in kako bi bilo najmarkantnejše zlo naše dobe bistveno omiljeno, ako bi ta princip prišel do veljave. Bil bi to princip agrarizma, kolikor bi ga ne poznali z nobenega strankarskega političnega vidika, temveč kot novi in doslej neznan socijalno kulturni pokret, kakor ga bom še poiskoval načelno in v podrobnosti orisati.

Najprej pa se hočem iz metodskih razlogov loteno pečati s psihološko analizo obeh socijalnih vidikov. Če začnem s prvim, je naravnost presenetljivo dejstvo, da postane takoj razumljiv z vidika v orisane strukture človeškega bistva. Družina je ona socijalna edinica, ki temelji v svojih koreninah na zgolj instinktivni plati človeške duše in ki omogoča instinktivno socijalno človeško življenje. V isti meri galivira tudi takozvana plemenska skupina družin. Šele narod je

ona socijalna edinica, ki temelji kakor v instinktivni, tako tudi v racionalni plati človeške duševnosti; že na zunaj se vidi to v tem, da ima vsak narod poleg svojega instinktivnega duševnega razvoja tudi svojo kulturo, kot se javlja v njegovi umetnosti, znanosti in državnosti. Šele narod je potemtakem ona socijalna edinica, ki omogoča instinktivno, racionalno-socijalno in s tem šele pravo kulturo človeškega življenja. Napram človeštvu sploh pa bi stopila instinktivna plat popolnoma v ozadje, racionalna popolnoma v ospredje, kar pa je vsled podanih zakonitih odnošajev med posameznimi sferami človeške strukture utopično. Enak utopičen značaj gre torej na primer vsemu socialno-kulturnemu kozmopolitizmu in je narodni princip izkazan kot fundamentalni princip kulturno-socijalnemu razvoju. To pa seveda začasno le z vidika te prve, družinsko - narodno - socijalne delitve. Preiti moramo prihodnjič k drugi slojni delitvi, da bomo končno šele potom organične združitve obeh prišli do takega strukturno-socijalnega pogleda, na človeško družbo, ki naj je naši dobi primeren. F. S.

Politične vesti.

Dobre volje je predsednik gerentskega sveta v Ljubljani dr. Dinko Puc. To treba na vsak način priznati. V zagrebškem »Narodnem listu« je namreč poleg izjav z dr. Vladimirov Ravničarjem in dr. Stanovnikom priobčena tudi njegova izjava. Dobesedno je dejal g. dr. Dinko Puc sledeče: »Ljubljansko občino je razpustila vlada. Mi smo za to, da se vendar enkrat že razpiše volitve in da se dela z občinskimi svetom. V tem pogledu smo že parkrat intervenirali. Sprejel sem mesto predsednika gerentskega sveta pod pogojem, da bom to tri do štiri mesece. Kakor vidite pa traja to že polkrugo leto, s čemur imam veliko škodo tudi v svojem advokatskem poslu...« Želimo le, da bi bili tudi Ljubljančani enako dobre volje, ko pa je predsednik gerentskega sveta v Ljubljani. In končno bi tudi želeli, da si dobro prečita izjavo dr. Pucja tudi minister Pucelj. — Upamo, da sedaj, ko vsi žele volitve, vendar pride tudi res do volitev.

O razmerah v radikalni stranki je objavil Jovanovićev »Narodni glas« nad vse začinjen uvodnik pod naslovom: »Sloga« pri radikalih. V tem članku se poudarja, da prevladuje radikalna stranka težko krizo in da je prišla v fazo degeneracije. Do tja pa je prispela vsled breznačelnosti, brezidejnosti in vsled svoje slabe in nekorrekne taktike. To vse je dejstvo in naj se g. Nikola Pašić še tako salji, češ da je radikalni klub popolnoma enoten, vendar nihče ne utaja, da je radikalni klub razbit na tri skupine. In to: pašičevci, centrumaši in poštene radikale. Pašičevci so tip breznačelnih in brezidejnih poklicnih politikov, ki poznajo samo cilj, da so na vladi. In to za vsako ceno. Centrumaši so sicer zakonsko poštene, toda ambiciozni in občutljivi. Zadovoljni so, da so na vladi, pa naj bi ta bila tudi brez načel. Tu pa tam groze celo z disidentstvom, toda postanejo takoj ubogljivi, če se jim da kak položaj. Končno so tu poštene radikali. Vidijo zlo in ga skušajo preprečiti, toda manjka jim sile in borbenosti. Ločili se morajo od centruma ali pa bodo moralno in politično prazni. Taka je verno slika radikalne stranke. Na čelu tako notranje razedinjene stranke pa je slaboten stavec. Navidezno je radikalna stranka vsled teh okoliščin v stanju razpa-

nob, da se je temu — vsaj po mojem mnenju — moral sam pri sebi čuditi, jame pripovedovati, da je Avstrija podprala Dolenjske železnice samo zato, ker je pripravljala vojsko s Srbijo in se je bala, da bi takratni upravni svetniki delniške družbe Dolenjskih železnic v ta namen ne bili hoteli prepustiti svojih prog, mi je stvar vseeno predehala postala. Minila me je potrpežljivost in pripomnil sem, da bi takratni upravni svetniki bili v to brezpogojno privolili. Pa še z navdušenjem.

»Pa ne vse, poseže mi rezko in s prodirljivim glasom dvorni svetnik v besedo.
»O, vsi, vsi, vsi odvrnem.
»Ali tudi jaz?« vpraša Sukič.
»Tudi,« se je glasil moj krepki in z naglasom izgovorjeni odgovor.
Kaj takega mož ni pričakoval. Zato mu moj odgovor za trenutek sapa zapre. Nasloni se molče na ohrbtje divana, na katerem je sedel; potem me očitajoče pogleda, vstane, vzame svoje spise o Dolenjskih železnicah in me svoje resignovano:
»Z Bogom!
»Z Bogom!« mu odvrnem jaz in ga spremlim do pisarniških vrat.
Z Bogom!

se poslavljam od njega tudi danes. V železniškem brzovlaku med Beogradom in Ljubljano dne 11. in 12. junija 1926. P. S. Tudi jaz imam spisanih nekaj spominov iz dobe, o kateri razpravlja Sukič. Približno za dva tuka zvezka jih je kakoršen je prvi zvezek Sukičev. Narekoval sem jih leta 1912 in sicer z namenom, da se obelodanijo šele po moji smrti. Videč pa, kako Sukič je drzko potvarjala istino, odločil sem se izdati jih še za živega. Nadejam se, da izidejo že tekom letošnjega leta.

danja in bilo bi tudi v resnici tako, če bi se radikalna stranka istovetila s pašičevščino. Dokler pa so v stranki poštene ljudje, ki hočejo ozdraviti stranko, ni mogoče tega reči in v razpadanju je samo pašičevščina. To pašičevci tudi dobro vedo in zato njih aktivnost v obliki histeričnih napadov. Ampak vse to so samo streljaji umirajočega. Tu ne pomaga nobeno sredstvo in pašičevščina se mora končati. Če se vrši nova orientacija in mesta ter vasi dobivajo novo in zdravo politično fiziognomijo. Najbolj jasno se to vidi ravno sedaj v Beogradu, ki se ravnokar pripravlja, da zruši pašičevščino. In g. Pašić more tudi čisto ozdraviti in se vrniti v Beograd, ali za Beograd bo tujec, ker je izgubil njegovo zaupanje.

Pašić in konvencije. »Narodni glas« piše: Pašičeva okolica taji, da bi Pašić odobril konvencije z Italijo. Ta okolica postavlja s tem svojega idola v celo čudno luč, ker trdi, da mislo bile Pašiću od tedaj ko je šel iz vlade, predložene te konvencije »na mišljenje«. To bi mi tudi verovali, ker bi bila vendar prevelika muka za Pašića, če bi moral prečitati in prebaviti tako obsežen material, kakor je obsežen v odtiskanih konvencijah. Ne bilo bi človeško, če bi se bolnemu staremu vsilil tak trud. Toda treba vedeti tudi to. Konvencije so se delale za časa raznih vlad g. Pašića. On kot šef bi moral vedeti za njih vsebino. Če ni vedel, potem je bil kot šef vlade ali lahkomiselni, ali pa ni bil več sposoben, da material proučuje. V ni bil več sposoben, da material proučuje. V nastanem ko v drugem slučaju je kriv, če nastane iz teh konvencij škoda za državo. Ne samo sedaj, temveč tudi že prej bi moral vedeti Pašić vsaj za glavno vsebino konvencij. Okolice g. Pašića s svojimi izjavami najbolj dokazuje, da g. Pašić ni več sposoben, da vodi državo.

Interpelacija Jugoslovanskega kluba. Posanci Jugoslovanskega kluba so vložili na vojnega ministra interpelacijo, v kateri vprašajo, kako da je mogoče, da so orjunaši pri zadnjem spopadu z ljubljansko policijo imeli vojaške bojne čelade. Interpelantje zahtevajo, da vojni minister uvede v tej zadevi preiskavo in da krivce kaznuje.

Seje odborov. Odbor za proučevanje novega davčnega zakona je imel v soboto dolgo sejo. Razpravljalo se je o čl. 13. novega zakona. Opozicija je stavila polno izpreminjalnih predlogov v korist kmeta, pa je vladna večina vse te predloge zavrnila. — Tudi zakonodajni odbor je imel sejo in razpravljalo o zakonskem načrtu o centralni upravi. Kot prvi je govoril posl. Gosar. Dejal je, da se je centralizem izkazal kot slab in da zato avtonomistična misel zmaguje. Tudi je proti temu, da bi se reduciralo 3 ministristva, temveč reducirala se jih naj šest. Ministrstvo za socialno politiko pa naj ostane. Nato sta govorila še dr. Spaho, za vladno večino pa dr. Laza Marković. Seja je bila nato zaključena in se vrši prihodnja seja po vrnitvi ministra Sršića iz Prage.

Volovska afera. Parlamentarna komisija za pregled korupcijskih afer vendar ni zapala. O njenem delu se sicer nič ne poroča, zato pa so radikalni poslanci tem bolj pridno na poslu, da odkrijejo vedno nove afeze. Njih namera je pač ta, da osumijo po vrsti vse parlamentarne voditelje, da se potem ne bi videla afera Radeta Pašića. Tako so prišli v zadnjem času na vrsto posl. Sušnik in nato vodja zemljoradnikov Joca Jovanović. Opozicija pa se s svoje strani revanšira in tako je vložilo 26 opozicijskih poslancev interpelacijo na anketni odbor z ozirom na takozvano volovsko afero min. Pucelja. — Pripominjamo, da se je o tej aferi tudi v Sloveniji mnogo pisalo, da pa je posl. Pucelj vsakogar tožil, ki mu je v tej stvari kakoli očitil. Ni ti ena obtožnica ni, čeprav pozvan, nastopil dokazna resnica. Ker so se torej vse tožbe končale za vse, ki so očitali posl. Pucelju volovsko afero, zelo žalostno, so končno te govornice popolnoma prestale. Sedaj se je ta stara afera zopet privlekla na dan, toda ne v slavo interpelantom.

Razdelitev Abesinije. Pogajanja med francoskim veleposlanikom ter italijansko

vlado glede razdelitve interesnih sfer, so po sporočilu »Timesa« končala uspešno. Pogajanja so se vršila v italijanskem zunanjem ministrstvu. Francoska vlada je zahtevala od angleške in italijanske vlade pojasnila glede razdelitve interesnih sfer v Abesiniji. Ta pojasnila je francoska vlada dobila in izjavila nato, da so zadovoljiva. Nato je francoska vlada naročila svojemu poslaniku v abesinski prestolici Adis Abeba, da nastopa solidarno z angleškim in italijanskim poslanikom v Abesiniji. — Angleško-italijanski dogovor glede Abesinije je bil tudi že predložen Zvezi narodov. — Italija ima torej upanje, da dobi del Abesinije. Treba le, da si Abesinijo tudi osvoji in da se ne ponovi blamaža pri Adui.

Strajki na Francoskem. Vsled stalnega padanja francoskega franka je naravno silno narasla draginja. Ker so pa ostale plače neizpremenjene, so prišli delavci in uradniki v najtežji položaj. Delavci zahtevajo povisek plač in ker jim delodajalci niso hoteli ustreči, so prišli stavkati. Tako stavkajo pristaniški delavci v Rouenu, v Limoges-u stavkajo delavci v porcelanskih tovarnah. Stavkovno gibanje pa se opaja tudi med uradništvom. Tako groze poštni nameštenci z generalno stavko, če jim ne bodo plače zvišane.

Baronu Rothschildu je francoski parlament razveljavil mandat, ker si ga je pridobil samo z denarjem. Med volilnim bojem je namreč baron Rothschild izmetal milijone, da si je pridobil naklonjenost volilcev. Toda

baron Rothschild hoče biti na vsak način poslanec in je sklenil, da ponovno kandidira.

Beleške.

Beogradske občinske volitve.

S tem dovtipom označuje »Politika« beogradske občinske volitve. Karajanović (Maksimovićev kandidat za predsedstvo občine): »Bojim se, da nas Bobić pri občinskih volitvah ne premaga s svojimi (občinskimi) pometaçi.« Maksimović: »Če ima on pometaçe, imamo mi policijo. Bomo videli, kdo bo močnejši: pendrek ali metla!«

Gesla g. Pašića.

V »Spomenici Nikole P. Pašića« je objavil sedanjí zunanji minister svoje spomine na Pašića. Ti spomini so pisani tako, da so interesantni samo zato, ker jih je pisal aktivni zunanji minister. Na čelu spominov pa so objavljena gesla g. Pašića in ta so najbolj interesantna.

Glase se:

Delati z narodom za narod.
Delaj in hodi tudi počasneje, toda vedno le po sigurni poti.
Bolje je umreti za svobodo svojega naroda, ko pa ostati tuj suženj.
To je bil vedno moj princip, pravi kot uvod k tem gestlom g. Nikola Pašić.
Jacques:

Ljubljanski velesejem.

OSMI IN DEVETI DAN.

V soboto je vreme v začetku kazalo prijazno lice in zato je število posetnikov doseglo lepo višino do 7000. Popoldne se je vtila kratka ploha, kar pa obiskovalcev ni motilo. Kupčija je v vseh strokah prav dobra, kupci kažejo interese za isto blago kot prejšnje dni, to je predvsem za pohištvo, čevlje, posodo itd. . . .

V soboto so velesejem obiskale številne šole iz raznih krajev Slovenije in ostale države, med njimi tudi nekatere strokovne, gospodarske in gospodinjske.

Številni so bili tuji. Med gosti iz Italije prevladujejo še vedno Slovenci, dasi je prišlo v soboto tudi nekaj pravih Italijanov.

Velesejem je tudi obiskal poveljnik zagrebškega generalnega štaba general Nedić, eden najboljših naših vojaških strokovnjakov, skupno z generalom Tripkovićem, dalje g. André Loissier, konzul v Zagrebu ter bivši jugoslovanski poslanik v Pragi dr. Vošnjak Bogumil.

V nedeljo je obisk dosegel rekordno višino, to zato, ker so obiskali velesejem domačini, ki so izrabili prvo lepo priliko, da posetijo prireditve, zlasti sedaj, ko ima še vsak denar v žepu. . . . Prav živahna je bila frekvenca z rodbinskimi izkaznicami.

Uprava velesejma je zdala sledeči

komunike:

»Uspehi dosedanjih šestih mednarodnih velesejmov v Ljubljani so dokazali, da je ta ustanova za razvoj in napredek našega narodnega gospodarstva absolutno potrebna in koristna. Ker je država, o obito pa Slovenija kot najbolj industrializirana pokrajina, življenjsko zainteresirana na Ljubljanskem velesejmu, je velesejemska uprava sklenila, da se bodo bodoči sejmi v Ljubljani vršili v še večjem obsegu s postopnim priključevanjem vseh onih panog našega gospodarstva, ki doslej še niso bile zastopane na velesejmu. Kljub sedanji težki gospodarski krizi, je dosegel letošnji velesejem zelo zadovoljive uspehe, kar najbolje dokazuje število razstavljalcev, kupcev in kupčijskih zaključkov.«

Radio na velesejmu. Na velesejmu je razstavljenih več modernih radioaparatur. Radio-klub v Ljubljani je priredil posebno izložbo, kjer so razstavljeni prvovrstni izdelki naših amaterjev.

Razprodaja. Detajlna razprodaja razstavljenih vzorcev, katerih razstavljalci ne bodo odpeljali, se vrši danes ves dan.

Koncert na velesejmu.

Včeraj je priredila godba dravske divizije promenadni koncert ob 11. uri in 17. uri. Občinstvo je bilo prijetno preseučeno nad prvovrstnim izvajanjem te popularne godbe.

Velesejem se zaključí danes! Na razne netočne vesti, da se velesejem podaljša za par dni, je uprava sklenila, kar je samo ob sebi umljivo, da se velesejem zaključí na točno določeni dan in to je danes. Na to činjenico opozarjamo vse interesente.

Lastni paviljoni.

V lastnih paviljonih je razstavilo blago skoraj 50 tvrdk, od katerih nekatere navajamo:

Tvrčka Pollak Karl d. d. ima prav okusno izložbo svojih finih in solidnih izdelkov. Tvrčka vrši veliko propagando za svoje čevlje z detajlno razprodajo po reklamnih cenah.

Tvrčka Stanko Florjančič ima kot smo že poročali velik in lep, okusen paviljon z razstavo orodja in posodja vseh vrst kakovosti. Tvrčka ima solidno, na komercijalni bazi osnovano poslovanje. Poleg centrale v Ljubljani Sv. Petra cesta, je otvorila tvrčka tudi filijalo na Celovski cesti, na kar opozarjamo vse naše šišenske in okoliške čitalce.

Svoj lasten paviljon ima tudi tvrčka »Chemotechna«.

Kolinska tovarna toči prav fino »skapljico«, seveda brez alkohola, pač pa s kofeinom. Marsikak obiskovalec se pokrepča z dobro črno kavo, napravljeno s primesjo kolinske cikorije, ki uživa mnogo zaupanja med našimi gospodinjami.

Prav številni so paviljoni raznih vinskih tvrdk, poleg njih je tudi nekaj brezalkoholnih točilnic.

Tudi letos je najlepši paviljon Česloslovaški paviljon, kjer ima tovarna Škoda razstavljene svoje tehnično dovršene dinamostroje.

HIGIJSKA RAZSTAVA.

Tudi letos je na velesejmu prirejena higijenska razstava, ki se je postavila lepo, dasi precej nevhvaležno nalogo: opozarjati najširše plasti naroda na razne nevarnosti, ki prete s pogubo zdravja ter tudi pokazati najuspešnejšo pot do obrambe.

Številne statistike nazorno predočuje po geometričnih krivuljah in stolpcih opozarjajo na nevarnosti alkoholizma, nikotinizma, tuberkuloze ter drugih epidemičnih bolezni. Plakati, slike, modeli in posamezni v spiritu hranjeni deli človeškega telesa svare pred golšo, vnetjem slepiča, svetujejo pravilno nego dojenčka, otroka in tudi odraslih oseb, vse za en cilj — splošno zdravje ljudstva.

Plakat ti pove, kaj je predvsem treba vsem, namreč: solnca, zraka, vode! Razstava te opozarja na točno vrednost tvoje prehrane, ti nazorno pokaže, kako se varuj vsakojakih nezgod in te odvaja od razvad.

Poseben oddelek, ki je dostopen samo odraslim, te opozarja na žalostne posledice spolnih bolezni, ti pove kako se jih varuj in kako se zdravi. Iz tega oddelka prideš prepričan, da je boljše malo manj grešiti, pa v bodoče zdrav biti. Drugi oddelek ti nazorno pokaže razvoj otroka v materinem telesu ter pokaže nekatere porodne abnormalitete.

Poročevalec je tudi opazil, kako je preskrbna mati s spretno kretinjo odvrnila svoji že dorasli hčerki od vohda v ta dva oddelka. Mnenje poročevalca je, da ta mati ni dobra vzgojiteljica svojih, skoro že za močitev godnih hčerk.

»MLADINA«.

Izšla je 8.—10. številka »Mladine«, ki zaključuje 2. letnik revije.

V tej številki, ki ima 52 strani, je objavljen tudi del zapuščine umrlega Srečka Kosovela. Sodelujejo še A. Ocvirk, Joško Krošelj, Božidar Borko, ki objavlja zanimiv članek o umrlem češkem pesniku in Jiri-ju Wolkerju, dalje C. Debevec, C. Kočevar, Pero Segota, Ivo Grahor, prof. dr. Veber, V. Premru in končno s popravkom še g. nar. poslanec dr. Gregor Zerjav.

O tej zanimivi in vsebinsko bogati številki več v kratkem.

Dnevne vesti.

VESTI O POVODNIH.

Silno obširno poročajo vsi časopisi o povodnih. Nobenega dvoma ni, da so vsa ta poročila v glavnem resnična in tudi potrebna. Težko prizadetim krajem je treba nujne pomoči in ravno časopisna poročila so največ pripomogla, da se je vlada res zavzela za od povodni prizadete kraje.

Vsaka dobra stran pa ima tudi svojo slabo. Tako tudi poročila o povodnih. Moglo bi nastati mnenje, da bo vsled povodni žetev pšenice zelo slaba, da bo pomanjkanje pšenice, kar mora nujno povzročiti podražitev kruha. Nikakor ni izključeno, da bi židovski spekulantji in Vojvodini tudi nalašč pretiravali veličino od povodni povzročene škode, samo da bi mogli potem žita poštena podražiti.

In zato je nujno, da vlada na ta poročila pazi in da že sedaj poskrbi, da bo vsaka spekulacija z vestmi o povodni izključena in da ne bo kruha zavoljo spekulantov dražji.

Zakaj, draginja je prav zares že itak prevelika.

Spomenik Ivanu Zolgerju na univerzi postavljen.

V avli naše univerze se je postavil spomenik pokojnemu univerzitetnemu profesorju dr. Ivanu Zolgerju, kakor je bil to sklenil univerzitetni svet začetkom tega študijskega leta. Vsled nepremostljivih ovir ni bilo mogoče dokončati še pred koncem poletnega semestra vseh priprav za svečano odprtje, kakor je bilo nameravano prvotno na dan obletnice smrti pokojnika dne 16. maja, pozneje pa na Vidovdan. Ker je sedaj mnogo profesorjev in dijakov ljubljano že zapustilo, se ne more izvesti nameravano svečano odprtje.

Ob tej priliki se zahvaljuje podpisani pripravljalni odbor univerzitetnemu profesorju arhitektu Jožefu Plečniku, ki je vse svoje veliko umetniško izkustvo vedno dal z dragocenimi nasveti odboru na razpolago. Plemenito so podpirali postavitev spomenika univerzitetni kolegi pokojnika in tudi mnogi drugi darovatelji. Mesna občina ljubljanska, mariborsko, celjska in slovenje-bistriška, g. minister in poslanik dr. Otokar Ribač, g. veliki župan ljubljanski, g. veliki župan mariborski in tvrdka Feliks Toman so nam z znatnimi prispevki prišli na pomoč. Ob enem naj sprejme izraz posebne zahvale stvaritelj spomenika g. Anton Krajič. Naj bo torej spomenik tudi zunanji znak čustev ljubezni in spoštovanja, ki ga goji univerza in naš narod do Ivana Zolgerja.

Pripravljalni odbor za postavitev spomenika. Univerzitetni profesorji:

Dr. M. Dolenc, Dr. L. Pitamic, Dr. L. Ehrlich.

Istočasno z odkritjem spomenika pokojnega profesorja meddržavnega prava Ivana Zolgerja, izdal je profesorski zbor juridične fakultete letnik V. Zbornika znanstvenih razprav, v počastitve spomina na odličnega tovariša. Na čelu te najnovejše publikacije je slika pokojnega s faksimile podpisom in posvetilom, na to vse vrste članki red. prof. dr. L. Pitamica, dr. A. Bilimoviča, dr. G. Tasića in hon. prof. dr. K. Savnika iz javnega prava, red. prof. Dolencia in Jasinskega iz pravne zgodovine, red. prof. Kušjeja, Lapajne-a in Škerlja pa iz materialnega prava.

Izseljevanje rudarjev v Francijo.

Delavska zbornica nam poroča: V četrtek, 1. julija, je odšel v Francijo tretji transport rudarjev, ki je obsegal 64 samcev in 45 obitelji. Njihova pot jih vodi deloma v železrudnike v Alzaciji, deloma v premogokope v severni Franciji. Potne stroške za obitelji plača proti majhnemu povračilu Delavska zbornica iz izseljeniškega fonda, za kojega je v ta namen prispevala nekaj denarja Trboveljska prem. družba.

V soboto je odšlo 60 samcev tudi v Dalmacijo v premogokop Siverič. Vrše se še nadaljnje redukcije. Med reduciranci je mnogo oženjenih, a za te je še negotovno, kdaj bodo pripravljena potrebna stanovanja.

Transport oskrbuje Francosko generalno izseljeniško društvo v Zagrebu, B-cesta 33, in se morejo posamezniki obračati tudi nanj za vse potrebne informacije glede izselitve v Francijo.

Sanitetni svet pri inšpektorju ministrstva narodnega zdravja za ljubljansko in mariborsko oblast je na svojih sejah dne 10. junija 1926 in 1. julija 1926 razpravljalo o zaščitnem cepljenju proti škrlatini z Dickovim cepivom. Sklep z dne 10. junija 1926 je prišel v javnost brez vednosti sanitetnega sveta in v omenjeni obliki, ker zdravstveni svet v omenjeni seji ni sklenil prepovedati nadaljnega cepljenja, temveč so bili nekateri člani te mnenja, da se naj započeto cepljenje začasno prekine, dokler se javnost ne pomiri in dokler ne dobimo z merodajnih avtoritativnih strokovnih strani podatkov o cepljenju v naši državi in drugod. Ničve v sanitetnem svetu pa ni trdil, da bi bil tragični izid škrlatičnih obolenj v družini Andrejka v vzročni zvezi s cepljenjem ali da bi zavedala kakoršnakoli krivda Higijenski zavod.

Po razpravi dne 1. julija 1926 zaključuje sanitetni svet, da nima nobenega povoda odsvetovati nadaljnjo od ministrstva narodnega zdravja odobreno cepljenje proti škrlatinki.

Novi prosvetni zakoni. Minister prosvete je odredil, da se imajo vsi doslej izdelani zakonski načrti, ki spadajo v njegov resor ponovno pretrpeti in definitivno regulirati, tako da jih bo mogoče čim prej predložiti Narodni skupščini v svrhu uzakonjenja. V to svrhu je določena posebna komisija.

Prošnje in predstavitve na ministrstvo prosvete. Z ozirom na to, da prihaja v zadnjem času v ministrstvo prosvete vedno več prošelj in predstavitk, ki so naslovljene direktno na ministra ali na njega pomočnika, je odredil prosvetni minister, da se take vloge odslej sploh ne bodo več upoštevale in najsi bodo tudi po predpisih kolkovane. Odslej se bodo upoštevale samo vloge, ki bodo adresirane na »Ministrstvo prosvete«.

Kongres židovske omladine. Savez židovskih omladinskih udruženj je sklical za dne 25., 26. in 27. julija kongres v Sarajevo. Kongresa se udeležijo delegati iz vse države. Prometno ministrstvo je dovolilo udeležencem polovično vožnjo po državnih železnicah.

Udeležencem pravnškega kongresa v Ljubljani, ki se vrši, kot smo poročali, v dne 9. do 12. septembra je dovolil prometni minister četrtinsko vožnjo. Legitima-cije veljajo od 5. do 20. septembra.

Albanske cigarete v Jugoslaviji? Pritožbe naših kadilcev radi slabe kakovosti in visoke cene domačih monopolističnih tobačnih izdelkov so dale inozemskim producentom povod, da hočejo poskusiti uvažati v našo državo inozemsko blago. Te dni se je obrnila neka tovarna svalčic v Draču na našo vlado z vprašanjem, pod katerimi pogoji bi bilo mogoče uvažati v Jugoslavijo albanske cigarete. Naša vlada doslej še ni odgovorila.

Pasja steklina v naši državi se opasno širi. Dne 30. junija je bilo prepeljanih iz Ogulina v Pasturejev zavod v Zagrebu 11 oseb, ki jih je ugriznil en sam stekel pes. Na teritoriji na Pasturejev zavod v Zagrebu od-padajočih pokrajin, na Hrvatskem, v Slavoniji, Dalmaciji in v Primorju so ogrizli lan-sko leto stekli psi 1510 oseb, pri tem pa niso všteti slučajji, ki so se pripetili v Zagrebu in katerih število znaša 425. Neki strokovnjak piše z ozirom na to v nekem zagrebškem listu, da se to zlo samo s preventivnimi sredstvi ne da uspešno pobijati ter da bi bilo edino uspešno sredstvo zmanjšanje števila psov, ki letajo v teh krajih brez gospodarjev okrog. Mi pa pripomnimo k temu, da bi bilo poleg tega treba uvesti obligatorično cepljenje psov zoper steklino, institucija, ki je že davno upe-ljana v nekaterih drugih državah, kjer se je sijajno obnesla, tako da so tam slučajji pasje stekline skoraj neznani.

Hiperprodukcija inteligence v naši državi. Glasnik proforskega društva prinaša statistiko gimnazij, gojencev in profesorjev v naši državi v preteklem šolskem letu. Po tej statistiki je v naši državi vsega skupaj 175 gimnazij, na Slovenijo jih odpade 13, in sicer 9 osem, 3 sedem in ena šestrazredna. Pomorske akademije imamo v državi 3, trgovskih 9, ruskih šol 12. — V vseh 175 gimnazijah je bilo v pravkar preteklem šolskem letu 83.559 gojencev, med njimi 24.785 gojenk. Na Slovenijo odpade 5799 gojencev, med njimi 1107 gojenk. V pomorskih akademijah je bilo 163 gojencev, v trgovskih 2001, v ruskih gimnazijah 2527, med njimi 1032 ženskih. Maturiralo je letos na vseh naših gimnazijah 2327 kandidatov, na Slovenijo jih odpade 207. V Beogradu je bilo 7220 gimnazijcev, med njimi 3223 žensk, maturantov 225, med njimi 102 ženski. Na vseh naših gimnazijah je bilo 2019 kvalificiranih učnih moči, na Slovenijo jih odpade 200.

Regulacija Save pri Tacnu. V generalni direkciji voda je izdelan načrt za regulacijo Save pri Tacnu. V svrhu paraliziranja nevarnosti za ljubljanski vodovod je predviden jez. Dela se izvrše še tekom letošnjega leta.

Pobijanje analfabetov v Bosni in Dalmaciji. V Bosni, Hercegovini in Dalmatinskem Zagorju je na stotine analfabetov, zato so sklenili vseučilišništvi iz onih krajev, da ustanove ferialne tečaje, v katerih bodo poučevali nepismene ljudi v pisanju in čitanju. Ker rabijo v to svrhu učnih knjig, se je ustanovil po inicijativi »Seljačke Sloge« v Zagrebu odbor, ki bo zbiral v ta namen denarne prispevke. Odboru pripadajo: prof. Novljan, prof. Skorjač in Rudolf Herzeg.

Danski dijaki v Sarajevu. Koncem tega meseca pride v Sarajevo okoli 30 danskih dijakov, da se seznanijo z našimi razmerami in spoznajo naše pokrajine. Posetili bodo Dalmacijo, Beograd, Zagreb in druga večja mesta.

Odlikovan je bil z redom Belega orla generalni ravnatelj poštna hranilnice dr. M. Nedeljković.

Promoviran je bil na graški univerzi za doktorja prava Mirko Kukman.

Iz sodnijske službe. Okr. sodnik in predstojnik okrajnega sodišča v Kočevju Jakob Jerman je pomaknjen v 5. skupino I. kategorije.

Iz policijske službe. Za detektive pri policijskem ravnateljstvu v Zagrebu so imenovani: Peter Bedek, Anton Golob, Josip Hafner, Josip Fuček, Josip Keča, Stefan Kreč, Mijo Rogina in Fran Zagajšek.

Iz železniške službe. Josip Švalja, nadzorni proge Podnart-Kropa je premeščen v Kranj kot nadzorni proge sekcije Jesenice; Ivan Auser iz Maribora pa k sekciji Jesenice kot nadzorni proge Podnart-Kropa.

Inženjerski oficirski šoli v Mariboru so napravili te dni izpit za inženjerskega rezervnega podporočnika sledeči Slovenci: inž. Ivan Poženel iz Ljubljane, inž. Franjo Juhar iz Griž, inž. Rihard Klemen iz Črmošnjic, inž. Rajko Hvala iz Mozirja, inž. Radovan Zupančič iz Ptuj, Janko Barle iz Metlike, Stan-ko Planinšek iz Ljubljane in Rade Perko iz Gorice.

Pan-evropski odbor v Parizu. Richard Coudenhove-Kalergi je sestavil v Parizu pan-evropski odbor, kateremu pripadajo najodličnejše svetovne osebnosti. Predsednik tega odbora je bivši ministrski predsednik Herriot,

dalje so v odboru še bivši minister De Monzi, Leon Blum, Barahelemy, Lucien Ronier, glavni urednik pariškega dnevnika »Figaro« i. dr.

Sovjeti grade močno zračno floto na Pacifiku. Sovjetska vlada je odobrila kredit za zgraditi oporišča za sovjetsko zračno floto v Pacifiku. Ta flota bo sestavljena iz 120 avionov.

45.000 brezposelnih v Bolgariji. Pri zadnji debati o izrednih kreditih v bolgarskem parlamentu je prišlo do diskusije o brezposelnosti. Poslanec Hristov je zahteval, da se določi kredit 10.000.000 levov za podpore brezposelnim, katerih število čeni na 45.000. Ministrski predsednik Ljapčev je odgovoril, da ni mogoče vnesti v proračun nobene nove postavke. Po njegovem mnenju je iskali glavni vzrok brezposelnosti v Bolgariji v velikem številu beguncev. Za te pa se poskrbi s posebnim posojilom.

Nov poročni zakon v Meksiki. Meksikanska vlada je izdala zakon, ki določa, da se morajo dati ženini in neveste pred poroko zdravniško preiskati ter da se smejo poročiti samo osebe, katerih popolno zdravje je zdravniško ugotovljeno ter poroka od strani zdravnikov dovoljena. Ta zakon je vlada izdala vsled tega, ker je statistika zadnjih let dokazala mnogoštevilne slučajje, da so umrli otroci vsled po stariših podedovanih boleznih.

V Filadelfiji sneži. Dočim je bilo na Filandskem začetkom meseca junija toplo poletno vreme, je nastopil sedaj nenadoma obšuten mrz. V severnih krajih je padla temperatura pod ničlo ter je zapadel ponekod sneg.

Beograjski stražnih onečastil 6-letno deklete. Na zahtevo subotičke policije je bil te dni aretiran v Beogradu višji policijski stražnik Aleksander Radojković, bivši občinski beležnik v Bački. Preiskava je dognala, da je Radojković pred 15 dnevi, ko je potoval po službenih poslih iz Subotice v Sombor, onečastil 6-letno deklico, ki so jo našli na vrtu pred domačo hišo onesveščeno. Radojkovića so prepeljali v Subotico, kjer ga bo predala policija državnemu pravdniku.

Bančni ravnatelj aretiran radi odušitva. Pančevski državni pravdnik je odredil aretacijo Josipa Krausa, direktorja Kreditne banke v Debeljači. Čedni ravnatelj je izposojeval ljudem denar proti 100 in celo 150 odstotnim obrestim. Uvedena je preiskava tudi proti ostalim članom imenovane banke.

Obleke lastnega izdelka Vam nudi najceneje JOS. ROJINA, Ljubljana Aleksandrova c. 3.

Usodno srečanje dveh pastirjev. Nikola Modošan in Lazar Grujin sta služila pri istem gospodarju na pustinji Dolovo pri Vel. Bečkereku. Modošan je bil jezen na Grujina, ker mu je gospodar zvišal plačo. Ker je gospodar vedel za njuno sovraštvo, ju je poslal na pašo vsakega posebej in na različne pašnike, da se ne bi srečala. Včeraj pa so se jima pota križala in trčila sta skupaj. Takoj sta se pograbila ter jela udrihati drug po drugem s pastirskimi palicami. Mlatila sta se tako, da je obležal Grujin kmalu z razbito črepinjo mrtev na »bojišču«. Modošana so spravili v zapor, kjer leži sedaj svoje ne lahke rane.

K misteriozni najdbi odsekane ženske noge na Dunaju. Dunajski policiji se je posrečilo odkriti misteriozni zločin, o katerem so zadnje dni dunajski listi obširno pisali in o katerem smo poročali tudi mi. Izkazalo se je, da je šlo za umor mesarjeve žene Wimpasinger, ki jo je umoril njen mož Josef Wimpasinger. Morilec je svoj zločin priznal. Trdi, da je nastal med njim in njegovo ženo, kakor že večkrat srdit prepir in ljut pretep, tekem katerega je pograbila žena kuhinjski nož, vsled česar je mož zbežal v kuhinjo. Tam se je spodtaknil nad kupom drv ter padel.

Poleg kupa drv je ležala sekira. Pograbil jo je ter udaril svojo ženo po glavi. Žena se je onesvestila. Nato je vrgel svojim otrokom, ko so se igrali na dvorišču nekaj denarja ter jim zaklical, da naj si kupijo jestvin. Med tem časom je skrll svojo onesveščeno ženo pod posteljo. Naslednjega dne je šel na policijo z namero, da prijavi svoj zločin. Na stopnjicah si je premislil ter sklenil truplo razkosati. Svoje dejanje je izvršil z brezprimerno bestialnostjo. Posamezne kose je skrll v neki omari. Glavo je nameraval nesti v anatomske inštitut, da bi bili tam preiskali možgane ter ugotovili, zakaj je bila žena taka žustna. Pozneje je nosil posamezne dele v vreči na Reichsbrücke ter jih metal v Donavo. Ko je izpraznil vrečo četrtič in zadnjič, je obvisela na spodnjem delu konstrukcije noga. V mraku se je vrnil na lice mesta, hoteč izbristati sled svojega zločina. Pri tem ga je zasačil gledališki igravec Fratz Raimund, ki ga je dal aretirati. Sumi se, da je spravil Wimpasinger s sveta tudi 18-letno hčer, ki je izginila meseca marca leta 1925 na zagoneten način.

Dva leva in tri levinja na cremonskih ulicah. Te dni se je pojavilo ob 9. zjutraj na cremonskem trgu Porta Venezia neudoma cremonsko levinj in dva leva. Zverj so ušle iz cirkus-troje levinj in dva leva. Zverj so bežali na vse lastila silna panika. Ljudje so bežali na vse strani. V hipu so bile vse veže in vse trgovine zaprte. Eden od levov je odkorakol po krat-zaprtje. Eden od levov je cirkus, kjer je napadel nekem izprehodu v cirkus, kjer je napadel nek-kega konja. Levinja »Luci« se je vrnila s trga mirno v kletko. Drugi lev je napadel na ulici nekoga konja. Voznik je pobegnil ter prepu-stil konja njegovi usodi, toda konj se je tako junaško branil s kopiti, da je moral lev konč-

no oditi. Ostali dve levinji sta požrli v mestu eno mačko in par kokoši. Končo so spravili uslužbenec cirkusa s pomočjo policije nevarne dezertirke zopet na varno. Krotilec, ki je dogodek zakrivil je bil aretiran.

Lord obsojen radi krive prisige. Listi poročajo, da je bil te dni v Londonu obsojen mladi baron Clifford radi krive prisige. Lord Clifford je prišel namreč meseca marca v pisarno londonskega škofa po dovoljenje za poroko s hčerko »kraljice londonskih nočnih lokalov«. Izjavil je, da se piše Edvard Rus-sel ter da je star 22 let, dočim je star šele 19 let, vsled česar bi bil rabil za sklenitev zakona privoljenje svoje matere, ki bi ga pa ne bi bil nikdar dobil. Svojo lažnjo izjavo je potrdil s prisigo, nakar je dobil od škofa dovoljenje za poroko ter se je tudi faktično poročil. Lord-major — angleška justica je za naše pojme čudno urejena, če je res tako, da spadajo taki delikti v kompetenco župana — ga je obsodil na najvišjo kazen, ki je zakon statuiral, na 50 funtov sterlingov. Obtoženec zastopnik je prosil, da se dovoli njegovemu klijentu 14 dnevni odlog, da spravi denar skupaj. Lord-major je prošnji ugodil.

Poizkušen samomor v policijskem zapo-ru. Upokojeni policijski stražnik Josip Rupljančič v Zagrebu se je te dni v pijanosti skre-gal in stregel s svojo ženo. Ženska je bila lu-fša kot penzionirani stražnik. Sla je po sek-riro ter oplazila svojega moža parkrat po ro-ki. Nato je poklicala hudobna ženska polici-jo. Prišel je mlad policist, ki je Rupljančiča aretiral in odvedel v policijski zapor, češ, da je povzročil v pijanosti izgred. V zaporu so Rupljančiča obvezali, nakar je zaspal. Ko se je zjutraj prebudil, se je skušal s svojim žep-nim nožičem zaklati. Prepeljali so ga v bol-nico. Sedaj poizveduje policija, kol poročajo zagrebški listi, zakaj se je skušal Rupljančič usmrtiti. — Zdi se, da stvar ni posebno kom-plicirana. Najbrže se je hotel Rupljančič pre-seliti na drugi svet radi svoje žene, ali pa zato, ker se mu je zamerila policija in poli-cijski zapor.

Continental pisalni stroji so najboljši in se dobe v samoprodaji Ivana Legat, Maribor, Vetrinjska ulica 30, telefon 434. (Paviljon E 24, 26.)

Maturantje ljubljanske I. drž. gimnazije oddelek a) in b) 1. 1906. Pripravljalni odbor se je dogovoril na svojih sestankih, da proslava 20-letnice mature dne 15. in 16. septem-bra t. l. v Ljubljani s sledečim sporedom: V sredo, dne 15. septembra zvečer prijateljski sestanek, v četrtek dne 16. septembra skupni zajuterk in obed, popoldne skupni izlet v okolico. Prosimo vse tovariše, ki se proslave nameravajo udeležiti, da javijo to na naslov Dr. Milan Subic, odvetnik v Ljubljani čim-preje, nakar se bode vsakemu odposlal to-čen spored.

Ljubljana.

Shod privatnih nameščencev. V soboto dne 3. t. m. so sklicale organizacije privatnih nameščencev protestni shod proti podaljšanju delovnega časa. G. Urbančič je v soboto objavil oster napad na prireditelje shoda, ki da imajo samo strankarske namene. — Shoda, ki se je vršil pri »Levu« ob 9. uri se je udeležilo komaj kakih 60 oseb. Predse-doval je Kopač, referenti pa so bili Pukl, Kopač ter ragrebška delegata Pfeifer in Col-ner. Shod je smatrali kot ponesrečen.

Občni zbor Glasbene Matice v Ljubljani se vrši z običajnim dnevnim redom v ponedeljek, dne 14. julija 1926 ob 20. uri v pevski dvorani poslopja Glasbene Matice.

Maribor.

Kaj se vse ne krađe. K nekemu gostilničarju v Strmi ulici, sta prišla pred dne-vi dva človeka, ter mu ponudila v nakup gramofonske plošče. Na odgovor, da jih ne kupi in sploh ne rabi sta lopova brzo stari-ali gramofon, ki ga je imel gostilničar na mizi, in takoj pričela svirati. Svirala sta to-liko časa, da je romalo v njuno torbo par gostilničarjevih gramofonskih plošč. Eden od njiju je bil že prijel.

Lep začetek. Te dni je prišla policija komaj 14 letnega fantiča, ki je hotel preno-čiti na hodniku pred mestnim magistratom. Na policiji je izjavil da se piše Stratinšek in da je prišel iz Sarajeva. Poizvedbe so do-gnale, da je ukradel svojemu očetu 3000 Din in nato pobegnil v Maribor. Policija ga je od-pravila nazaj k staršem. Oče je železniški uslužbenec.

POPLAVE TRAJAJO DALJE.

Dočim so začele reke v južni Srbiji padati, v severni še vedno naraščajo. Južna Morava je dosegla Kruševački most. Vsa pokrajina je pod vodo. Promet med Beogradom in Nišem je prekinjen. Donava je porušila nasipe pri Apatinu in v nekaterih drugih krajih. Vsega skupaj je poplavila Donava 32.000 juter. Vla-da je poslala v ogrožene kraje večje število malih ladij in vlačilcev, da pomagajo pri re-ševanju. V Beogradu sta Sava in Donava na-rasli v soboto za nadaljnjih 15 cm. Tudi Dra-va narašča.

V Stipu je odnesla voda nekoga pastirja na paši. V istem kraju je ubila strela pet ljudi. V Bački dela na nasipi nad 10.000 ljudi noč in dan. V Novem Sadu je narasla voda na 620 cm nad normalo, vendar pa mestu ne gro-zi nobena nevarnost.

V Sombor je prišel kralj, ki je pregledal raz motornih čolnov vse poplavljenega kraja ter razdelil med prizadeto prebivalstvo znatne podpore. Obiskal je tudi Apatin, Bezdani in Novi Sad, odkoder odpotuje v južno Srbijo, da si ogleda tudi tam povodelsko katastrofo.

Gospodarsko-finančni odbor ministrov dovolil za prvo pomoč poplavljenec 10 milijonov dimarjev.

AUBERJEV »FRA DIAVOLO«.

Auberjev, l. 1830 zloženi »Fra Diavolo«, sicer ne dosega njegove, dve leti prej zložene velike, v pravem pomenu besede revolucionarne opere »La muete de Portici«, a je elegantno delo, polno pristno francoskega esprita, gracije, fine pikantije in živahnosti. Auber (1782—1871), ki je v bistvu nadaljeval narodno smer v operi, katero je začetel Boieldieu, le da je bil globlje in narodnejši je posebno rad družil narodna svojstva francoske glasbe z onimi italijanske in vedno dajal prednost libretom, ki so mu dopuščali izdatno vlaganje italijanskih barkarol in plesov. Vsa njegova glavna dela se odigravajo v Italiji in njegova glasba, srečna spojitev francoske pevske deklamatorike in italijanske arijoznosti je vedno prav srečno podčrtavala italijanski kolorit. In da si bo dosegel »Fra Diavolo« že kmalu lepo starost sto let, učinkuje s svojo živahno, drzno ritmiko in mestoma italijansko sladko melodiko še vedno.

Uprizoritev na mariborskem odru je še precej zadovoljila. Pod vodstvom kapelnika Herzoga je orkester, dasi kljub izdatni pritegnitvi tujih moči ni zadoščal, igral s hvalevrednim izrazom in elanom, tako da so prišle lepote Auberjeve partiture do polne veljave. Urvalekova režija se je izkazala. Pevska družina je povsem zadoščala. Naslovno vlogo je pel in igral naš priljubljeni tenorist Burja, ki pa je imel nesrečen dan in bil pri premu-

jeri posebno igralsko slabo razpoložen. Pevski je bolj ustrezen. Ljubko, simpatično Zerlino je podala Lubejeva, kateri ta vloga izredno dobro leži. Tudi pevski bi bila prav dobra, ko bi imela bolj izenačen in uglajen glas. Govorov je podal v maski in igri tipičnega angleškega aristokrata in je tudi prav dobro pel. Križeva, ki je dobra pevka, se je resno trudila, da bi napravila tudi igralski iz Pamele vsaj kolikor je bilo potrebno. Občinstvu sta seveda najbolj ugajala oba bandita, katera sta podala Urvalek in Oksanski z res učinkovito komiko. Pa tudi ostali solisti so bili z vneemo pri stvari. M. S.

Sport.

Sportna prireditelja kolesarskega in motociklističnega društva »Sava« v Ljubljani se vrši 11. julija 1926 (v slučaju slabega vremena 8 dni pozneje). Popoldne ob pol 2. zbirališče na Sv. Jakoba trgu ter skupni pohod z godbo na prireditveni prostor S. K. Ilirije pri šišenskem kolodvoru. Spored je zelo bogat ter obsega 13 točk. Vse dirke na dirkališču S. K. Ilirije. Začetek ob 15.30. Pri društveni glavni dirki prvo darilo dirkalno dvokolo. Pri dirki Zveze kolesarskih društev prvo darilo dirkalno dvokolo najmovejšega francoskega tipa. Druga darila so srebrni kipi, diplome svetinj itd. Darila so razstavljena za čas veleseljma v paviljonu F. 267—268.

Boksmatch Dempsey : Tunney dne 5. septembra. Znani menager Tex Rickards je kljub prepovedi newyorške bokskomisije dosegel, da se vrši boksmatch za svetovno mojesterstvo v težki teži med Jack Dempseyem in Gene Tunneyem. Priredil ga bo 5. septembra v Tia Juana v Mehiki, kjer je torej prepoved newyorške boksserske oblasti brez pomena.

Finska mojesterstva. Finska lahkootletiska mojesterstva ki so se vršila v Helsingforsu, so podala sledeče rezultate: tek na 100 m: Aström 11.2; 400 m: Aström 50.8; 800 m: Jaaski 1:57.9; 1500 m: Koitmalho 4:06.7; 500 m: Matelainen 15:26.4; skok v daljavo: Jerwinen 6.71 m; skok ob palici: Banonen 3.50; disk: Betonon 35.22 m.

IZJAVA.

Z ozirom na zlohotna poročila v raznih listih, zlasti inozemskih (Neue freie Presse), da bi se bile v Mestni hranilnici v Mariboru izvršile velikanske malverzacije, izjavljam, da so ta poročila neresnična.

Res je le, da je Mestna hranilnica s sklepom upravnega odbora, ki je bil odobren od nazorne oblasti, nakupila večjo množino delnic Mariborske tiskarne, ka-

tere je pa zopet prodala proti polnemu plačilu kupnine, vstevši vse obresti, tako da v sled nakupa teh delnic ni utrpela hranilnica nikake škode.

Tudi pri Kreditnem društvu, ki je pridržano Mestni hranilnici v Mariboru, ni govora o kakih malverzacijah. Tam so se brez vednosti upravnega odbora v dveh slučajih dali krediti in sicer Din 510.000 in Din 650.000, glede katerih res ni jamstvo tako sigurno, da bi bila vsaka izguba povsem izključena; vendar so se za dosego kritja uvedli vsi potrebni koraki. Ako bi se pa proti pričakovanju ne došlo polnega kritja, boče eventualno primanjkljaj lahko pokrit iz rezervnega in varnostnega sklada oziroma z odplačili v ta sklad. Proti dotičnim uradnikom je pa je ravnateljstvo z vso strogostjo postopalo in enega kaznovalo radi prekoračenja delokroga z odpustom iz službe brez pokojnine.

Vladni svetnih in srezki pglavar:

Dr. Mark Ipavice kot vladni komisar.

Jack London:

Morski vrag.

Zahetal se je, potem pa ni več govoril. Tudi se ni ganil, ko sem stopal mimo njega in odšel v kabinu. Vzdignil sem vrata v tleh, vendar sem nekoliko trenutkov dvomljivo gledal v temno skladišče spodaj. Ni se mi dalo iti dol. Kaj, če bi bila zvižaja, da se je ulesel? Ujel bi me bil v past kot podgana. Natihoma sem se splazil nazaj in pokukal, kaj dela. Ležal je, kot sem ga bil pustil. Iznova sem se podal v ladijo. Predno pa sem se spustil v skladišče, sem poprej snel vrata. Tako bi vsaj ne imel predmeta, s katerim bi zaprl past. Vendar je bilo vse nepotrebno. Vrnil sem se v kabinu s celo zalogo marmelade, pečenca, mesa v konzervah itd. — kar sem le mogel nesti — in postavil zopet spustna vrata nazaj.

Hiter pogled na Wolfa Larsena me je prepričal, da se ni bil ganil. Novi misel mi je šinila v glavo. Vkradel sem se v njegovo sobo in se polastil njegovih revolverjev. Drugega orožja ni bilo, dasi sem prebrskal še ostale tri sobe. Da se zagotovim, sem se vrnil in preiskal medkrovje in predladije in sem v kuhinji pobral

vse nože za meso in zelenjavo. Nato sem se spomnil na veliki mornarski nož, ki ga je vedno nosil pri sebi; šel sem k njemu in ga ogovoril, izprva tiho, potem glasnejše. Ni se ganil. Sklonil sem se čezenj in mu ga vzela iz žepa. Sedaj sem lažje dihal. Sedaj ni imel orožja, s katerim me je mogel napasti iz daljave, dočim sem ga jaz oborožen vedno lahko prehitel, če bi me poskušal zgrabiti s svojimi strašnimi rokami.

Napolnil sem posodo za kavo in ponev za cvrtje z delom svojega plena, vzela nekoliko porcelanaste posode iz kabinske shrambe, pustil Wolfa Larsena ležati na palubi in se podal na suho.

Maud je še vedno spala. Razpihal sem žrjavico (kuhinje za zimo še nisva naredila) in sem z mrzlično naglico kuhal zajterk. Ko je bilo skoraj že skuhanu, sem jo slišal hoditi po koči. Ko je bilo baš vse gotovo in sem kavo nalil v čašo, so se odprla vrata in ona je stopila iz koče.

»Ni lepo od vas,« se je glasil njen pozdrav. »Lasteite si eno mojih pravic. Saj veste, da ste priznali, da bode kuha moja in ...«

»Samo to pot,« sem prošil. »Ako obljubite, da ne boste več tega storili,« se

je nasmejala. »Razen, seveda, če se naveličate mojega bornega dela.«

Bil sem vesel, da se ni niti enkrat ozrla proti obali. Posrečilo se mi je, da sem bil s svojo namero tako uspešen, da je nezavestno srkala kavo iz pocelannaste čaše, jedla ocvrt krompir in mazala marmolado po pečencu. Ampak ta premana ni mogla dolgo trajati. Videl sem, kako se je je iznenada polastilo silno presenečenje. Spoznala je porcelanasti krožnik, s katerega je jedla. Pregledala je ves zajterk, pogledala vsako podzobnost. Nato je pogledala mene in obraz se ji je obrnil počasi proti obali.

»Humphrey!« je rekla.

Prejšnja nepopisna groza se ji je prikazala v očeh.

»Ali je — on —« je jecljala.

Prikimal sem z glavo.

Trinrideseto poglavje.

Vsak dan sva čakala, da bi prišel Wolf Larsen na suho. Neznosno ga je bilo čakati. Vsak trenutek se je eden ali drugi naju pričakujoče oziral proti ladiji. Vendar ga ni bilo. Niti na krov se ni prikazal.

Oglejte si na veleselju paviljon I., prostor 573—579 razstavljeno moško in dečjo konfekcijo največje konfekcijske tvrdke **FRAN DERENDA & CIE., LJUBLJANA** Za časa veleseljma se dobe vsa oblačila po tovarniških cenah v detajlni trgovini na Erjavčevi cesti šte. 2.

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi najtinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa. ZAHTEVAJTE PONUDBO! Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji. Pizarno: Ljubljana, Dunajška cesta št. 1a, II. nadstropje.

Za tretjino cene imate pozimi na mizi sadje in zelenjavo, če jih ukuhate v nedosegljivih

WECK-ovih kozareh in aparatih. Tvorniška zaloga: Fructus — Ljubljana. Krekov trg 10. Tudi na obroke!

Mali oglasi. Za vsako besedo se plača 50 par, za debelo tiskano pa Din 1.—.

Celulozni les mehka drva, plača najbolje Fructus, Ljubljana, Krekov trg 10.

Mizarska delavnica Franc Planinšek, Maribor. Mlinska ulica 11, izdeluje najtinejše in pristo pohištvo po zmernih cenah.

Dva orožnika Slovenca v enem večjem mestu Makedonije, prvi 30, drugi 28 let star, iščeta dve gospodični poštenega življenja in lepe zunanosti, v starosti 22 do 26 let, v svrhu korespondence in poznejše ženitve. Dopise poslati na upravo lista pod šifro »Sparavček in Zapravljiveček. Diskrecija zajamčena.

PREMOG - ČEBIN Wolfova 1/II. - Telef. 56.

Modroce iz najboljšega domačega in češkega platna, posteljne mreže, zložljive postelje, otomane dekoracijske patent divane in tapetniške izdelke nudi najceneje

RUDOLF RADOVAN tapetnik Ljubljana, Krekov trg 7.

Volna in bombaž za strojno pletenje in vsakovrstna ročna dela se dabi v veliki izbiri in po najnižjih cenah pri Karel Prelogu, Ljubljana, Gospoška ul. 3. — Stari trg 12.

Sprejem v inštrukcijo dijaka nižjih šol proti nizkemu honorarju ali proti dnevni hrani. Uspeh zajamčen! Interesente prosim, da puste svoj naslov v upravi »Narodnega Dnevnika« pod šifro »Inštrukcija«.

Asistenta-zobozdravnika sprejme zobozdravnika v julijaki krajini. Ponudbe na upravnishvo lista pod »Asistent-zobozdravnika«.

Elektrotehnične tvornice delniške družbe

prej ŠKODOVI ZAVODI v Plznju

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:

Ljubljana, Šelenburgova ul. 7. Telef. 966 Inženirske pisarne v Beogradu in Zagrebu

PROIZVAJAJO: Vse vrste električnih strojev in aparatov, posebno cenene, solidne in ekonomične elektromotorje.

GRADE: Kompletno električne centrale vseh vrst, električne železnice in tramvaje, omrežja, linije visoke napetosti itd.

Poset inženirja brezplačno na razpolago.

Srajce, promenadne, bele in barvaste, fason, pentlje, samovoznice, žepne robce, nogavice v različnih barvah za gospode in dame, naramnice, toaletne potrebščine, svilene trakove, čipke in vezenino: -- Nizke cene. — Velika izbira samo pri

JOSIP PETELINC-U LJUBLJANA blizu Prešernovega spomenika ob vodi

KLOBUKE, čevlje, perilo, sandale, DEŽNE PLAŠČE I. I. D.,

kupite najugodnejše pri

Jakob Lah - Maribor samo Glavni trg 2.

Odvetnik

Dr. Milan Lemež je otvoril svojo pisarno v Ljubljani na Cankarjevem nabr. 1/I. 2 stopnice

PRIKLADNA OBUTEV

za poletje

Vam poveča užitek počitnic v mestu, na deželi, in v kopališču

PONOVRNO ZNIŽANE CENE!

CENE

MOD. 14155 OD PLATNA BELE, SIVE, BEŽ.

D. 79.
PRE DIN. 99.-

D. 169.
PRE DIN. 199.-

MOD. 15555 OD KOŽE CRNE, ŽUTE.

MOD. 2137 OD PLATNA BELE, SIVE.

DIN. 99.
PRE DIN. 129.-

MOD. 1555 OD KOŽE CRNE.

DIN. 129.

gata